

sednik grof Andrassy pa je hotel postaviti avstrijski državni zbor pred gotovo dejstvo in tako je bil zakon glede nagodbe dne 28. julija 1867 sankcioniran, predno se je mogel državni zbor o njem posvetovati. Pozno jeseni 1867 je bil sklican državni zbor, ki ni imel v tem pogledu druge naloge, kakor pritrditi gotovemu dejstvu. — Avstro-ogrška nagodba ima napake, ki jih čutimo še danes. Pol stoletja je že od takrat, a odpraviti napak ni bilo mogoče, čeprav se nagodba na novo sklepa vsakih deset let. Druga nagodba (1877) in tretja (1887) sta bili sklenjeni ob medsebojnem nezaupanju. Četrta nagodba bi se imela skleniti 1897. Vladi sta se bili že dogovorili o njej, končno pa ni prišlo do nagodbe in obe državi sta prišli v veliko krizo, ki je trajala celih deset let, dokler sta parlamenta 1. 1907 spravila pod streho četrto nagodbo, ki velja do leta 1917. In sedaj, ko bodo zopet obnovili nagodbo za šesto periodo, ki pa je šele peta, ker je eno desetletje pravzaprav ni bilo, jo nameravamo dovršiti, preden jo dobi avstrijski državni zbor v roke. Obnavlja se s tem prvotna napaka. — Državni zbor leta 1867 je bil vznejevoljen, ker je bil postavljen pred gotovo dejstvo. Končno je sicer prevzel bremena, skoro ves državni dolg in s tem razbremenil novo državno enoto na oni strani Litave. Nagodba se sklene ob enakih okoliščinah kakor leta 1867 po dogovoru med vladama, ne da bi državna zborna sodelovala, ki je pri nas odgoden zaradi vojnih dogodkov, in strankarskih sporov, na Ogrskem pa je pooblastil vlado da sklene nagodbo. — Ali mora biti tako? Prepričani smo, da bi bila nagodba, če bi bili leta 1867 upoštevali željo Franca Deaka ter predložili sklep ogrskega ustavnega nagodbenega odbora avstrijski državnim zbornicam, postala javna, bolj odkritosrčna zvezna pogodba med Ogrsko in Avstrijo, nego je bila tako. Nezaupanje, ki obdaja to nagodbo, bi bilo odpravljeno, marsikaka enostranost bi se bila odpravila, ki je posamezna vlada ne more ali opaziti tudi preprečiti. Nagodba bi imela tudi večjo moralno zaslišanost, če bi se sklepala javno med obema državama, ker bi državljani potem poznali in vedeli ceniti pomen nagodbe, obstoječe med dvema državama, ki sta vezani druga na drugo.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Cisti dohodek prireditve CM šol v Trstu dne 17. grudnia 1916 v korist branilcem soške fronte 900 K; šolsko vodstvo Javor 10 K; Josip Pahor, učitelj v Sežani, 23 K 16 vin.; vesela družba goriških učiteljev in učiteljic 23 K 52 vin.; šolsko vodstvo v Zalogu pri Komendi 9 K; nadučitelj Jurij Adlešič v Krškem 2 K; šolsko vodstvo St. Jernej na Dolenskem 5 K 10 vin.; Ana in Jožica Likozarjevi, učiteljici v Ljubljani, nabrali 500 K; učitelji na Vrdeli 11 K; vodstvo slov. ljudske šole v Šklednju 15 K 50 vin.; šolsko vodstvo pri Sv. Križu 29 K; učiteljice dekliške osemrazrednice pri sv. Jakobu v Ljubljani 20 K; učenci ljudsk. šole na Vrdeli 26 K; skupaj 1574 K 28 vin.

V zadnji številki izkazanih 226.649 K 69 v. Danes izkazanih 1.574 » 28 »

Doslej nabranih 228.223 K 97 v.

V. VOJNO POSOJILLO.

Ivan Stenovec, učitelj v Zireh, nabral 10.000 K; Franja Jančkovičeva, učiteljica v Zagorju ob Savi, 1000 K; Učiteljska gospod. in kredit. zadruga v Celju 1000 K; III. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 100 K; ljudska šola pri Sv. Lenartu pri Vel. Nedelji nabrala 9600 K; skupaj 21.700 K.

V zadnji številki izkazanih 36.300 K Danes izkazanih 21.700 »

Skupaj V. voj. posojilo 58.000 K

sproti kolega-gostitelj. Začudi se, da sem tako zgodaj zapustil nočno zavetišče. Zadržuje me, da sem se dovolj spočil, sva še nekaj časa kramljala o tem in onem. Greva zajutrkovat. Po zajtrku pa se odpravim proti Kopru, odkoder jo odjadram do Trsta, da od tod pridem spet v kraj svojega službovanja. Nekaj časa me še spremlja blag tovariš. Pride ločitve čas. Solznih oči se razideva. Nisva se videla več. Niti leto dni ni več živel...

Tako je preminil v najlepši dobi življenja svojega pravi pionir kulture v kršni Istri, trpin in žrtve svojega poklica. — In jih li ne umira še danes mnogo med nami na slični način? O, da — žal še preveč!... Pa kaj; saj so le — učitelji! —

VIII.

Za mojih gimnazijskih študij je bil nekaj časa tudi moj součenec Josip Ciperle, rodom Ljubljčan, ki je pred par leti umrl na Dunaju, kjer je služboval kot meščanski učitelj. S Ciperletom sva

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:

Za »Rdeči križ« itd.	228.223 K 97 v.
III. vojno posojilo	278.748 » 69 »
IV. vojno posojilo	2.759.338 » — »
V. vojno posojilo	58.000 » — »
Srednje šole	45.854 » 11 »
Končna vsota	3.370.164 K 77 v.

Poročilo iz Brucka ob Litvi.

Iz begunskega taborišča v Brucku ob Litvi poročajo z dne 31. grudnia 1916: Dne 13. pret. meseca je bridka smrt izbrala svojo žrtev iz vrst tukajšnje inteligence. Naša blaga, preljubezniva gospodinja učiteljica Josipina Eisenhardova je ta dan izdahnila svojo blago dušo. Imenovana učiteljica sama ni bila begunka, a krščanska ljubezen in njeno usmiljeno srce sta jo privedli med naše uboge begunce, da bi med njimi za njih blagor delovala s svojimi izvrstnimi močmi in sposobnostmi. Po svoji zunanosti skromna, si je s svojim ljubeznivim in prijaznim občevarjem pridobila že prve dni svojega tukajšnjega bivanja srca vseh, predstojnikov in podrejenih. In zato je tudi tem buje zadelo vse sporočilo, ki je došlo z Dunaja, da je učiteljica Eisenhardova tam v bolnišnici umrla. — Pogreb predrage pokojnice se je vršil v soboto popoldne, dne 16. dec. Pogreba so se udeležili zastopniki c. kr. uprave taborišča in učiteljsva. Sorodnikom, posebno pa njenemu staremu očetu ter gospodični sestri na Belipeči naše najiskrenejše sožalje. Bodi ji ohranjen blag spomin!

V torek, dne 19. grudnia pret. l. popoldne, se je vršil sklep prvega gospodinjstva tečajev v naši gospodinjstvi soli. Učiteljice gospodinjstva tečaja so izpraševale gojenke v vseh učnih predmetih, na katera vprašanja so gojenke samozavestno in brez strahu odgovarjale. Prisotna sta bila tudi predstojnik taborišča c. kr. okrajni komisar E. Zupančič in pa nižjeavstrijski deželni odbornik dr. Kastner. 31 begunjskih deklet je tem potom prišlo do prave popolne izobrazbe, ki jo dekleta rabijo, da postanejo nekoč pravilne gospodinjice in vzgojevalke močnega slovenskega rodu. Naj bo na tem mestu za plodnostno ustanovo begunjske gospodinjstva vseh v tukajšnjem taborišču nastanjenih slovenskih beguncev najprej zahvala. Istotako tudi zasluži najpopolnejšo zahvalo za svoje neumorno in požrtvovalno vodstvo te šole vrhovna učiteljica Elza Premurova in pa vse druge pomožne učiteljice!

Za one begunce, ki so ob zadnjem laškem vpadu v Gorico morali zapustiti svoje domove in se naseliti v tuje kraje, zidajo sedaj tukaj popolnoma novo taborišče. Tisto bo obstajalo iz tridesetih 50 m dolgih in 10 m širokih poslopij. Poleg tega zidajo tudi veliko šolo za deklice in pa moderno urejen otroški vrtec za 600 otrok. Krona temu taborišču bo obširen krasen ljudski dom, namenjen zabavi in razvedrilo naših beguncev. Ves ta kompleks bo sezidan iz opeke. Poslopja, namenjena za stanovanje beguncev, bodo sezidana po najmodernejšem načinu. Vsako poslopje bo imelo 2 cm visok betoniran podzidek, tako da ne bo mogla vlaga priti v stanovanje. Celo poslopje bo deljeno v 16 sob, in vsaka posamezna soba bo služila 5—6 beguncem za stanovanje. Vsaki dve sobi skupno bodeta imeli svojo predsobo, kjer se bo nahajalo ognjišče. Tako bodo imeli begunci možnost imeti ločeno stanovanjsko sobo in kuhinjo. Upajmo le, da bo to taborišče kmalu dokončano in

da bodo tako oni begunci, ki so sedaj nastanjeni pri kmetih v političnem okraju Bruck ob Litvi in Gänserndorf, pred selitvijo dokončali svoje mukepolno siromašno in bezaško življenje.

Gimnazijski zaposlovalni tečaji v Trstu.

Kakor znano, nameravamo otvoriti v Kromerizu na Moravskem za goriške slovenske gimnazijce konvikt z gimnazijo, in prošnje za sprejem je bilo treba vložiti na brnsko namestništvo do 8. decembra. Potemtakem bi prenehali gimnazijski zaposlovalni tečaji v Trstu, in dijaštvo s profsorskimi zborom bi se preselilo v Kromeriz.

„Edinost“ piše k temu: Ne bomo pretresali te stvari same, saj bi bilo zvonjenje po toči itak zaman, toda nepojmljiva nam je pa stvar vendar zato, ko večina staršev, ki pošiljajo svojo deco v goriško slovensko gimnazijo, ali še biva na Goriškem ali pa v bližnji Kranjski, a deca naj bi hodila na Moravsko! In to samo gimnazijci! Zaposlovalni tečaji goriškega slovenskega učiteljskega ostanejo v Ljubljani in v Trstu, in je bil tudi za vodjo tržaških zaposlovalnih tečajev imenovan prof. dr. Pirjevec. Torej samo gimnazij. tečaji naj gredo iz Trsta, in to, ko so razmere v njih take, da morda med vsemi učenci ni niti enega, katerega starši bi bivali na Moravskem, in je nad polovico otrok Tržčanov! Toda, kaj hočemo; stvar se je odločila tako. Vprašamo pa sedaj: Kaj pa z našo tržaško mladino, ki zahaja v zaposlovalne tečaje, večinoma v prvi razred, kjer je nad 30 naših otrok? Do konca prvega semestra ostanejo pač tečaji še tu v Trstu, in prvošolci bodo še mogli dokončati prvi semester in dobiti izpričevalo. Kaj pa bo drugi semester? Ali naj ostanejo vsi ti učenci brez pouka? Prestop na nemško gimnazijo je nemogoč, in ali naj učenci izgube pol leta ali tudi vse leto ter naj jim bo pouk prvega polletja zaman? Gospoda, vi vsi, ki je vaša dolžnost, da skrbite za kulturni razvoj slovenskega naroda na Tržaškem, na vas je sedaj, da zastavite vse svoje moči, da se ohrani naši mladini prilika za nadaljno srednješolsko izobrazbo na podlagi slovenskega materinega jezika! Vsaj prvi razred slovenskih gimnazijskih zaposlovalnih tečajev ne sme prenehati s koncem prvega semestra. Saj je vendar stvar tako lahko izvedljiva. Zaposlovalni tečaji goriškega slovenskega učiteljskega ostanejo v Trstu in zanje imenovani vodja prevzame tudi lahko vodstvo gimnazijskega tečaja. Če bi bile res vse dosedanje gimnazijske učne osebe potrebne za kromerizko gimnazijo, je vendar toliko slovenskih učnih oseb — treba bi bilo tu v najslabšem slučaju zasedaj le enega samega filologa, ker bi bile druge na razpolago v učiteljskih tečajih — v vojaški službi v zaledju, torej manj sposobnih za vojaško službo, za katere bi se dala doseči oprostitev iz vojaške službe v svrhu poučavanja. Njegovo veličanstvo cesar Karel je, ko se je mudil v Trstu, nagovoril zastopnika tržaških Slovencev, dr. Vilfana, z besedami: „Veseli me, da vidim tu tudi zastopnike slovenskega naroda na Primorskem, ki je podal v teh težkih časih mnogo dokazov požrtvovalnosti in domoljubnega sočustvovanja.“ To najvišje priznanje nam daje upanje, da bi naša skromna želja po izobrazbi naših slovenskih otrok na podlagi našega slovenskega materinega jezika ne mogla ostati brez uspeha, če bi prišli z njo pred Najvišji prestol. Če se obrnemo z njo na tisto cesarsko vlado, ki obljublja v svojem nastopnem proglašu, da „hoče deliti pravičnost vsem narodom, ker potrebuje razumevanja in sodelovanja vseh onih, ki jim je na srcu bodočnost Avstrije.“ Prav posebno pa se v tem pogledu obra-

čamo na ekselenco gospoda namestnika dr. barona Fries Skeneja, ki se je že tolikokrat izkazal vnelega prijatelja naše mladine in našega šolstva in nam zagotavljal svojo pomoč pri dosegu naših kulturnih namenov.

Razpis učiteljskih mest.

Moje tozadevno mnenje izraženo v št. 25 »Uč. Tov.« iz l. 1916 izpodbija neki tovariš v št. 26. K temu toraj nekoliko pripomenj.

Predvsem blagrujem tovariša, da more trditi, da ne bi znašali selilni stroški nikjer najmanj 2000 K. S to trditvijo dokazuje, da živi v srečnejšem kraju z ozirom na draginjo, nego pisec teh vrstic. Tukaj računa voznik do železnice za enkratno vožnjo 16 K, pred vojno 2 do 3 K. Kaplan, ki se je pred kratkim preselil, ima po lasni trditvi okolo 1000 K selilnih stroškov, kar pisec teh vrstic veruje. Učitelj, ki bi se selil z daljnih hribov na kakó boljše, a neravnoprednosom ležeče službeno mesto z obitelji, bi moral imeti najmanj 2000 K za selitev pripravjenih, da ne bi prišel eventualno v neljubo zadrego. Nisem torej trdil, da bi znašali selilni stroški najmanj 2000 K, temveč da bi jih moral imeti pod opisanimi razmerami (daljava, obitelj, posebna krajevna draginja itd.) selivši se učitelj za vse slučaje pripravljene. Mogoče pa bi bilo, da bi niti ne zadostovalo omenjenih 2000 K. Tovariš, ki se upaš seliti z vsoto 2000 K s potrebnim obiteljskim inventarjem celo na Rusko Poljsko, bi moral videti potreben inventar kaplana, ki ga stane selitev v mejah lavantinske škofije okroglo 1000 K. Srečen tovariš, da Ti ne gre to v glavo!

Tudi takih učiteljev je, ki se jim sedaj bolje godi, kakor drugim in zelo se mi dozdeva, da spadaš med prve tudi Ti, cenjeni moj zadevni nasprotnik. In naj že bo takih »prokletih malo« ali pa prokletih mnogo, želijo si le še dalje kvišku, njih, kakor nas vseh ideal je, urediti si življenje tako, da bi se nam godilo kolikor mogoče najbolj; pride pri tem le službeno razmerje v zadnji vrsti v poštev? Ne »iz hudobije« in ne, »da bi delali drugim nalašč škodo«, se bodo vendar tudi taki poganjali vedno še za boljša mesta, kakor jih že imajo. Gotovo je tudi, da bodo selilni stroški z vsakim mesecem kolikor toliko manjši. Upajmo, da je svetovni mir blizu!

Za vojne ujetnike pa naj se rezervira nekaj boljših mest? Kdo je prorok zato, da bi smatral po vojni v domovino vrnivši se tovariš-ujetnik tako mesto tudi res sebi primerno »boljše mesto« in da ne bo zavidal med vojno doma ostalemu tovarišu njegovega med vojno pridobljenega mesta kot še »boljšega«? Ali naj se razpisujejo za tovariše - civiliste samo taka mesta, pri katerih je zavidevanje sploh vnaprej izključeno? Menim, da se za taka mesta tovariši civilisti tudi že vnaprej zahvaljujejo. Se-li ne stavijo tudi civilnemu učiteljsstvu take službene zahteve, da jim v tem in onem oziru niti vstreči ni moči?! Tem iz vojnih razmer izvirajočim višjim službenim zahtevam so podvrženi tudi tovariši oproščenci, izmed katerih je menda največ enorazredničarjev na že itak težavnih in slabih mestih. In te najpotrebnejše boljših mest naj se od možnosti izboljšati si svoj položaj odrine z razpisom učiteljskih mest že med vojno (!) ker bi se sedaj radi svoje opustitve ne upali nikamor prositi, po vojni pa bi se razpisovala večinoma za mobilizirance rezervirana mesta. Cenjeni nasprotnik, ne prihajaj mi torej s trditvijo, da se razpisujejo tudi povsod srednješolska mesta. Srednje šole pač ni

jasnjije. Priobčujem ga »ad memoriam rei«, mogoče bo koga zanimal. List slove:

Dragi moj!

Tvoj zadnji list me je zradostil, ker mi svedoči, da se zanišaš za male moje »pedagoške« poizkuse. Ni Bog ve kaj, a volja je dobra. Pa kaj češ? Pri nas je pač ljudi, ki vse omalovažujejo, s a m i p a n e s t v a r j a j o n i č e s a r. Lahko bi ti o tem marsikatero povedal! Ti bi gledal, ko bi čital, kaj mi razni poštenjaki — seve anonimno — pišejo, meneč da me bodo smrtno zadeli s svojimi nestvarnimi čenčami. Borni »šomašter« ne bi smel imeti svojih misli, še manj pa poguma, tiste javno povedati. To ne gre, to je greh... Vidiš, tako je; v jajcu iščejo las! A mene ne bodo ugnali, jaz grem svojo pot, pa naj bo to komu ljubó ali ne! Saj nimam ničesar za to. Ne pišem za denar. Edino zadoščenje mi je, ako mogoče kaj siorim v dobro uravnemu razvitku naše

nade, naše bodočnosti, ljube naše slovenske mladine. Sam vzrastel iz proletarskih krogov, vem, kje nas črevelj žuli... In tako bom, če mi Bog zdravje da, delal tudi naprej!

Bog s Tabo!

Tvoj

Joža.

Na Dunaju, 17. julija 1881.

In delal je. Žal, da ni ostal v ožji domovini! V tujini, na Dunaju, si je moral služiti naš Joža svoj kruh. Tam je tudi preminil — trpin. Blag mu spomin!

Sla mostev.

nobene enorazredne s takimi težkočami, kakor jih imajo ljudske šole. Tudi ni srednje šole prav nobene visoko v hribih, ločene od sveta, kakor se to o marsikateri ljudski šoli lahko trdi. Tozadevna primerja jako šepa.

Tudi starejši tovariši, ki so izven vojaške obveznosti, radi kompetirajo, ker imajo v to pravico in ker si žele poboljšati svoj položaj. Marsikateri izmed njih je še na mestu, s katerim ni zadovoljen. Tudi ti torej ne čakajo prostovoljno na svojem dosežanem mestu zaslužnega položaja, če tudi ni več daleč. Invalidi zasluži gotovo kaj boljšega, a to boljše se mu podeli tudi po vojni lahko s pravico za nazaj.

Ako razpisujejo učiteljska mesta na Kranjskem, Nižjem Avstrijskem itd., ni še to nikak dokaz, da služijo ti razpisi v splošnem učiteljstvu v korist, ker pravično in po zasluženju se bodo ista podeljevala lahko edino po vojni.

Da se praktična z učiteljicami na opisani način, mi ni bilo znano, dokler mi nisi razložil ti, spoštovani protivnik. Sem pa zato, da se ukrene vse potrebno v ta namen, da se za moško učiteljstvo sistemizirana mesta na noben način ne bodo stalno podeljevala učiteljicam, makari, če se naj ustavi v ta namen za čas vojne podeljevanja stalnih mest sploh, torej tudi onih za učiteljice. V ta namen delovati je poklicana seveda naša »Zaveza« potom »Lehrerbunda«.

Res občutno škodo trpijo vsled nerazpisa učiteljskih mest edino le provizorični učitelji z usposobljenostnim izpitom. Na te sem mislil že z besedami svojega 2. odstavka moje zadevne novice v št. 25 »Uč. Tov.«. Za te naj bi se izposlovalo, da se imenuje svoječasno po vojni s pravico definitivnosti in dotalacije s 1. dnem onega meseca in leta, ki sledi usposobljenostnemu izpitu. To naj bi veljalo tudi za žensko učno osebje: definitivno nameščanje pa naj se ustavi tudi za ta čas vojne, da se prepreči s tem kakoršnokoli oškodovanje moškega učiteljstva. Mogoče pa bi kazalo delovati na to, da se razpišejo samo ona mesta v definitivno nameščanje moškega in ženskega učiteljstva, ki so zasedena s provizoričnimi učnimi osebami z usposobljenostnim izpitom s pridržkom, t. j. provizoričnim učnim osebami z usposobljenostnim izpitom! Vsa druga mesta po vojni.

Književnost.

Zvonček objavlja v 12. številki XVII. letnika to bogato vsebino: 1. Izpremembra na prestolu. (S podobo.) 2. Fran Zgur: Veličanstvu Francu Jožetu I. (Pesem.) 3. Fr. Zgur: Veličanstvu cesarju Karlu. (Pesem.) 4. Hasan-Aginica: Božič sirote. 5. Ivo Trošt: Riba in prešič. (Basen.) 6. Davorin: Jesenska pesem. 7. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 8. Luka Svetec. (Slika.) 9. Stric Pavel: Z deiom se učimo. (Dalje.) 10. S. Gregorčič: Domovini. (Pesem s sliko.) 11. V. B. Trebizsky-Jos. Grad: Na vernih duš dan. 12. Nedin Strad: Volk in pes. (Basen.) 13. Zimsko veselje. (Slika.) 14. Pouk in zabava. 15. Kotiček gospoda Doropoljskega. 16. Ob sklepu sedemnajstega letnika.

»Napredak«, naučno-pedagoška smotra. Hrvatski pedagoški - književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak in Josip Škavič. — Sveska IX. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluć in pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borojevič: Dr. W. Lay o temeljnih i principima škole akcije. — Praktična pedagogija. A. Pakaci: Nekoliko savjeta za rad u školi. Anton Tunkl: Čitanka u službi povjesne obuke. Davorin Trstenjak: Iz škole za školu. Dan. Katič: Prvi zemljovid. — Književna smotra. Obnovljenje naše šolske knjige. — Obzor po pedagoškem svijetu. Davorin Trstenjak: Njemačka spisateljica o prirodnom uzgajanju. — Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

70letnico svoje starosti je v Lincu praznoval vpkokleni šolski svetnik Edvard Samhaber, nekdanj profesor na učiteljski v Ljubljani, za čigar »Prešerenklänge« mu je ohranjen med Slovenci prijazen spomin.

Koprsko učiteljske. Kakor poroča poslanec Spadaro, se otvorijo meseca januarja v Trstu zaposlovalni tečaj za dižake neotvorjenega koprškega učiteljskega.

Imenovanje. Namestni učitelj c. kr. slovenske državne gimnazije goriške Matije Rauter je imenovan za provizornega gimnazijskega učitelja. Rauter se mudi od

začetka italijanske vojne v svojem rojstnem kraju, v lepem Radomerju pri Ljutomeru.

Goriški slov. gimnazijci v Trstu so na tih način praznovali desetletnico pesnika S. Gregorčiča. Prof. dr. Jos. Lovrenčič je imel primeren govor, nakar so učenci vseh razredov deklamovali izbrane Gregorčičeve pesmi.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

O odborovi seji Slovenske šolske Maticice, ki je bila dne 9. decembra 1916 od 2. do 4. ure popoldne v poslopju Učiteljske tiskarne v Ljubljani in katere so se udeležili poleg predsednika Schreinerja odborniki Bežek, Dimnik in Gabršček, nam ja došlo nastopno poročilo:

Po pozdravu udeležencev se je g. predsednik spomnil najprej smrti Njegovega Veličanstva Franca Jožeta I. ter posebno poudarjal neveljavne zasluge, ki si jih je pridobil blagopokojnik kot zaščitnik in pospešitelj vseh kulturnih stremiljenj, zlasti tudi šolstva vseh Njegovemu želju podložnih narodov. Zategadelj smatra on za sveto dolžnost Slovenske šolske Maticice kot zastopnice vseh teženj, ki so v zvezi s šolskim napredkom slovenskega naroda, da ohrani nesmrtnim Njegovim imenom večno-hvaljen spomin.

A Matici se je spominjati tudi še preminjenja drugih mož, obeh šolnikov prvakov, ki sta v kratki časovni razdalji ter skoro istodobno sledila svojem Najvišjemu gospodu v smrti: dvornih svetnikov in deželnih šolskih nadzornikov Franca Levca in Franca Hubada. Dočim le-temu pritiče že kot ustanovniku in večletnemu podpredsedniku in odborniku šolske Maticice častno mesto v nje zgodovini in mu bo treba postaviti dičen spomenik v prihodnjem Letopisu, je oni, bodisi kot slovenski pisatelj, bodisi kot šolnik, pod kojega vodstvom se je kranjsko ljudsko šolstvo tako visoko povzpelo, gotovo vreden iste časti. Slava njiju spominu!

Ker so se društvene publikacije za leto 1915 spričo izrednih razmer toliko zakasnilo, da se razpošiljajo šele sedaj (Letopis za leto 1915 in pa 3. t. j. zadnji snopič Bežkovega Občnega vzgojeslovja), in ker so iste neugodne razmere znatno zmanjšale število društvenikov ter s tem tudi društvene dohodka, je pač odpustljivo, da se skrči tudi množina društvenih publikacij v tem smislu, da izidejo prihodnje leto knjige kot knjižni dar h krati za leto 1916 in 1917; za običajno društveno štirih kron ter v obsegu običajnih letnih publikacij (kakih 14 pol). Po možnosti izidejo tri knjige: 1. Letopis za leto 1916 in 1917 z aktualnimi pedagogiki in didaktiki se dostajajočimi članki; 2. Bežkovo Občno ukoslovje (kot nadaljevanje njegovega Občnega vzgojeslovja in 3. zadnji snopič pokojnega Julija Glovackega Flore slovenskih dežel.

Ker si je Maticin odbor svoj čas začetni veleobsežen knjižni program, ga je treba od časa do časa zopet pregledati ter z ozirom na že dovršeno delo in vsakokratne najnujnejše potrebe določiti, katerih se ne-rešenih knjižnih zadač se je najprej lotiti na korist učiteljstva in učiteljskega naraščaja, ki po pravici pričakuje od šolske Maticice, naj mu nudi potrebnih sredstev za strokovno izobrazbo v domačem jeziku. V informacijo pedagoških pisateljev, ki naj bi se kar naj-čvrsteje oklenili šolske Maticice, gotovo ni odveč nastopna direktiva ki si jo je začetni odbor v zadnji seji za bližnjo bodočnost.

Najprej bi bilo priskrbeti našemu učiteljstvu priročne učbenike za (posebno) metodiko posameznih ljudskošolskih predmetov, za katere nam jih doslej še neostaja, v prvi vrsti za najtežje, a tudi najhvaležnejši ljudskošolski pouk, namreč v prvem šolskem letu, v tako imenovanem elementarnem razredu, kateremu izza Pestalozzija najimennejši metodiki prosvetnih narodov po pravici posvečajo najskrbnejšo pažnjo, a mi ne premoremo niti ene ročne knjige za elementarni pouk. — Silno nam je tudi potreba dobrih jedrnatih navodil za jezikovni, zgodovinski, prirodopisni, telovadni, risarski ter za pouk v ženskih ročnih delih. — Pozneje bi bilo tudi misliti na slične učbenike za predmete meščanskih šol.

Po vzoru zgodovinske učne snovi Apihove Bežkove bi bilo treba prirediti slične zbornike tudi za druge realije. Ker pa se nam njih nadaljevanja ni še tako brzo nadejati, naj bi se za sedaj zadovoljili z učbeniki za realije, ki se smejo rabiti na večrazrednih ljudskih šolah in naj bi odpomagale vsaj nekoliko siromaščini realnih oddelkov naših čitank.

Veliko zaslugo pa bi si brez dvoma stekla Matica ne le za učiteljstvo, nego tudi

za vse razumništvo, ako bi si ji posrečilo, spraviti na svetlo slovarček manj znanih, a v občevanju olikancev vseh slojev neizogibno potrebnih izrazov in rekel. Izdelan naj bi bil seveda na podlagi Pleteršnikovega slovarja ter naj bi bil zajedno stvarni in etimološki tolmač ter pravopisni voditelj; a po zgledu Weydejevega slovarja („Wörterbuch für die deutsche Rechtschreibung“, v Tempskega založbi) naj bi obsegal poleg kratkega, a točnega pregleda pravopisnih pravil kar največjo množico besed (Weyde jih nudi 35.000 na 271 straneh, izmed kojih pravopisna pravila zavzemajo komaj 22 strani).

Nič napačna ni zamisel, ki se je sprožila ob koncu seje: naj bi se Letopis razširil v nekako pedagoško smotro (revijo). Toda ker je v ta namen treba dogovora z neko učit. organizacijo, a zvršenemu dogovoru treba potrditve po občnem zboru, ki bi se v ta namen izvršil o veliki noči leta 1917. ter nadomestil izostali občni zbor leta 1915. ne kaže za sedaj o tem načrtu razpravljati.

Ko je potem blagajnik presenetil odbor z zagotovilom, da gmotno stanje društveno ni baš neugodno, ter pohvalil nekega okrajnega šolskega nadzornika, v kojega okraju so vse šolske knjižnice naročnice šolske Maticice, je predsednik, želeč udeležencem vesele božične praznike, zaključil vrlo uspelo odborovo sejo.

Za »Učiteljski konvikt« so plačali: Supan Ignacij, učitelj v Brežicah 10 K; Ambrožič Jožef, učitelj v Ljubljani, 2 K; Belč Ivan, učitelj v Ljubljani, 2 K; Dimnik Jakob, nadučitelj v Ljubljani, 2 K; Furlan Jakob, učitelj v Ljubljani, 2 K; Galč Franc, učitelj v Ljubljani, 2 K; Jelenc Luka, učitelj v Ljubljani, 2 K; Režek Juraj, učitelj v Ljubljani, 2 K; Gnus Anton, nadučitelj v Dolu, 4 K; Katinka Drol, učiteljica v Zasipu, 2 K; Černej Ludovik, nadučitelj v Grižah, 4 K; Wudler, nadučitelj v Libojah, 2 K; Knapič Janko, nadučitelj v Vidmu, 2 K; Pavlovič Ivan, učitelj v Vidmu, 2 K; Pogačnik Franjo, učitelj v Št. Vidu pri Grobelnem 2 K; Šumer Hinko, učitelj v Šmarjah pri Jelšah, 2 K; Puc Franja, učiteljica v Št. Jurju ob Pesnici, 2 K; Viher Leopold, nadučitelj v Št. Janžu na Peči, 2 K; Gorup Josip, nadučitelj v Polenšaku, 2 K; Rajšp Josip, nadučitelj v Ormožu, 2K. Skupaj 52 kron. Hvala!

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajarskem* daje svojim članom na znanje, da je bila dne 21. decembra t. l. deputacija Zveze pri vseh merodajnih čini-teljih v Gradcu. Prosila je za izdatno povišanje bojne draginske doklade za l. 1917 ter je posebno poudarjala, da je treba sedaj, ko je draginja po vsej deželi izenačena, učiteljem nižjih krajevnih razredov največje podpore. Deputacija se je tudi zavzela za doklade mobiliziranih tovarišev ter za pravično upoštevanje učiteljskih zakonskih parov. Dobili smo zagotovilo izdatne pomoči v najkrajšem času. Vodstvo.

Kranjske vesti.

— S seje kranjskega deželnega šolskega sveta z dne 20. t. m. Stalno se nameste: a) v logaškem okraju: Kenda Franciška v Zadlogu; Prudič Ana v Cerknici; Rihtaršič Franciška v Sp. Logatcu; Trampus Alojzija na Planini; Stenovec Ivan in Tepina Valentina v Žireh; b) v radovljiškem okraju: Stupica Ivan, nadučitelj v Mošnjah; Lokar Emil, nadučitelj v Beli peči; Črne Marija v Kranjski gori; Kramas Olga v Srednji vasi v Bohinju; Jeglič Marija na Koroški Beli; c) v novomeškem okraju: Dequal Ciril, nadučitelj v Ambrusu; Zadnik Neža v Ambrusu; Hribar Antonija v Gabrijah; Jeraj Katarina in Hafner Kristina v Žuženberku; Andrejčič Olga v Stopičah; Kern Marija v Žvirčah; Mikolič Josipina na Čatežu, Kalan Maks, nadučitelj v Brusnicah; d) v kamniškem okraju: Terpinec Franciška v Blagovici; Cepuder Leon, nadučitelj na Vrhoplju pri Moravčah; Aleš Franciška v Pečah; Pevc Vilibald na Selu; Fischer Helena v Stranjah; Stele Cecilija v Tunjicah; Smole Albin, nadučitelj v Vodicah; e) v črnomaljskem okraju: Štular Franc, nadučitelj v Črnomlju; Lušič Alojzij v Božakovem; Vrtačič Katarina na Telčjem vrhu; Vrežec Stanislav na Črešnjevcu; Dolgan Josip, nadučitelj v Suhorju; Potisek Antonija na Sinjem vrhu; f) v postojnskem okraju: Potočnik Marijana v Knežaku; Schott Erna v Št. Petru na Krasu; Rožina Vladimir, nadučitelj v Harijah; Gržina Marija v Harijah; Strenar Franciška na Kalu; Marčič Marija v Koritnicah; Ferjan Gustav, nadučitelj v Košani; Kalan Ivan, nadučitelj na Planini pri Vipavi; Širok Marija na Planini pri Vipavi; Justin Ivana

Za zadnjo štev. prepozno došlo.

Uredn.

na Slapu; Kobal Josipina v Šembijah; Vuga Ivan, nadučitelj v Hrenovicah; Suligoj Ivan, nadučitelj v Sp. Zemoni; g) v kočevskem okraju: Locker Josip v Gotenicah; Šketelj Marija v Dobropolju; Kromar Karolina v Št. Rupertu; Zupanec Stanislava v Loškem potoku; Wittine Josip, nadučitelj v Srednji vasi; pl. Tursansky Henrik v Koprivniku; Kavčič Marija na Travi; Burja Marija v Osilnici; Podboj Terezija na Robu; Kovač Viktor, Lovšič Ivan in Lapajne Berta v Sodražici; Stöckl Franciška v Stalcarjih; Zemljak Otilija v Bosiljevi loki; h) v krškem okraju: Arh Avgusta v Cerkljah; Trobiš Josip, nadučit. na Kalu; Grčar Tit, nadučit. v Telčah; Gospodarič Jakob v Mokronogu; Klanšek Vincenc in Kosec Anica v Št. Janžu; i) v kranjskem okraju: Jerše Josip, nadučitelj v Naklem; Lavrič Pavel, nadučit. v Žabnici; Urbančič Franciška na Bukovici; Rotar Julijana v Zlatem Logu; Vider Josip, Minkuš Avgust, Grom Josipina in Cepuder Amalija v Trziču; Azman Antonija na Trati; j) v ljubljanski okolici: Bozja Franc, nadučit. v Polhovem gradu; Svetlič Roza v Brezovici; Habe Marija v Šmarji; Marinko na Dobrovi; Požar Vladimir, nadučit. v Št. Jurju; Lapajnar Viktor, nadučit. v Notr. Goricah; Praprotnik Antonija v Št. Jakobu ob Savi; Sibovec Marija na Kopanju; Colnar Antonija v Zg. Pirničah; Kržišnik Alojzij, naučit. v Preski; Žirovnik Marija in Demšar Josipina v Št. Vidu nad Ljubljano; Hann Karolina na Viču; Večaj Hedvika v v Žazarju; Stojkovič J. v D. M. v P.; Arnek I., naučit. in Vajdič Alb. v Hrušici; k) v litjskem okraju: Bezeljak Ivan, naučit. v Žalni; Franke Marija na Vačah; Kavčič Barbara v Šmartnem pri Litiji; Stegovec Ivan v Višnji gori; Vrščak Terezija v Zagorju; l) v ljubljanski (mestni): pl. Kleinmayr Marija, naučit. v Sp. Šiški; Ivnik Ljudovik na I. mestni deš. lji. šoli; Dragan Anton na II. m. d. šoli; Maier Marta na IV. m. d. šoli (pomozni odd.) in Smrdelj Anton na nemški m. d. šoli. — Na I. mestno šolo v Ljubljani je kompetiralo 20 učiteljev, med temi 10 učiteljev-vojakov (med njimi 7 rodovinskih očetov), službenih let 17 — 22. Službo je dobil učitelj samec in nevojak z 2 službenima letoma Na II. mestno šolo pa je kompetiralo 17 učiteljev, med temi 7 učiteljev-vojakov (med njimi 6 rodovinskih očetov), službenih let kakor zgoraj, 1 celo 23. Službo je dobil učitelj-samec in nevojak s 4 službenimi leti! ...

— Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju dreva, v cepljenju in gojitvi dreva v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1917. Sprejme se 12 vajencev v starosti 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. — Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti na ravnateljstvo kranjske kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto na Kranjskem, do 15. januarja 1917.

— Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. okt. 1917. Sprejme se 8 učencev v starosti od 15. let naprej. Viničarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti na ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto na Kranjskem, do 15. januarja 1917.

— Smrt za domovino. Kruta smrt je ugrabila mlado življenje, ki je obetalo toliko dobrega in lepega. Došla je žalostna vest, da je 22. decembra na tirolski fronti umrl junaške smrti, zadet 21. decembra od sovražne kroglice v glavo, rez. poročnik Mirko Benedik, sin rovariša Karla Benedika, nadučitelja na Brezovici pri Ljubljani. V cvetni dobi 20 let je omahnil v prazgodnji grob. S svojim mirnim, a odkritim in kremitim značajem je bil priljubljen vsakomur. Bodil mu ohranjen blag in trajen spomin. Hudo prizadetim staršem naše iskreno sožalje!

— Za ubogo šolsko mladino. Gospa Pavla Levčeva, vdova dvornega svetnika Fr. Levca, je izročila v spomin svojega umrlega soproga mestnemu magistratu 100 K za aprovizacijo ubožnih slojev in 100 K za dnevna zavetišča za ubogo šolsko mladino.

— Skrbstvo za ubožno šolsko mladino. Mestno zavetišče za ubožne učence IV. mestne šole je priredilo pod žrtvovalnim vodstvom tov. nadučitelja Janeza Levca ob božičnih počitnicah svojim gojencem prav lepo božičnico s petjem, deklamacijami, gledališko predstavo in božičnim drevescem. Ves vzpored se je izvršil v splošno zadovoljnost mnogobrojnih poslušalcev in v veselje gojencev, ki so bili obdarovani s pecivom, črvlji, nogavicami in drugimi oblčili. Za ta darila gre zasluga učiteljicami Ani in Jožici Li-